

IQTISODIY MUNOSABATDAGI "INFLATSIYA" NING ODAMLAR IJTIMOIIY HAYOTIGA TA'SIRI

Xakimova Sevinch Xamidjon qizi

Avvalo inflatsiyaning odamlar yashash tarziga qay darajada ta'sir ko'rsatishini bilishdan oldin "Inflatsiya" tushunchasiga to'xtalib o'tsak. Inflyatsiya deganda tovarlar va xizmatlar narxlarining vaqt o'tishi bilan o'sishi tushuniladi, natijada valyutaning xarid qobiliyati pasayadi. U odatda iste'mol narxlari indeksi (CPI) yoki ishlab chiqaruvchilar narxlari indeksi (PPI) bilan o'lchanadi va iqtisodiyot salomatligining asosiy ko'rsatkichidir.

Inflyatsiyaning turli sabablari bor, jumladan:

1. Talab inflyatsiyasi: Bu yalpi talab yalpi taklifdan oshib ketganda yuzaga keladi, bu esa tovarlar va xizmatlar uchun raqobatning kuchayishiga va keyinchalik narxlarning oshishiga olib keladi.

2. Xarajat inflyatsiyasi: Bu turdagi inflyatsiya ishlab chiqarish xarajatlarining oshishi, masalan, ish haqi yoki xomashyo tannarxining oshishi natijasida yuzaga keladi, bu esa tayyor mahsulot va xizmatlar narxining oshishiga olib keladi.

3. O'rnatilgan inflyatsiya: Bu ishchilar va korxonalarining kutishlari bilan bog'liq. Agar xodimlar va korxonalar kelajakda yuqori narxlarni kutsalar, ular yuqori ish haqi va narxlarni talab qilishlari mumkin, bu esa inflyatsiyaning o'z-o'zidan amalga oshishi bashoratiga olib keladi.

Inflyatsiya ham ijobiy, ham salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ba'zi inflyatsiya darajasi ko'pincha foydali deb hisoblanadi, chunki u xarajatlarni va investitsiyalarni rag'batlantiradi, qarzni real qiymatini pasaytiradi va iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishga yordam beradi. Biroq, yuqori yoki tez inflyatsiya, shuningdek, xarid qobiliyatini pasaytirish, iste'molchilar ishonchini pasaytirish va moliyaviy bozorlarda noaniqlikka olib kelishi kabi zararli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Markaziy banklar va hukumatlar odatda pul-kredit va fiskal siyosatlar orqali inflyatsiyani maqsadli diapazonda boshqarishni maqsad qiladi. Misol uchun, markaziy banklar qarz olish va xarajatlarga ta'sir qilish uchun foiz stavkalarini o'zgartirishi mumkin, hukumatlar esa inflyatsiyani nazorat qilish uchun fiskal choralarni ko'rishlari mumkin.

Umuman olganda, inflyatsiya murakkab iqtisodiy hodisa bo'lib, iqtisodiy faollikni rag'batlantirish va narx barqarorligini saqlash o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan monitoring va boshqarishni talab qiladi.

Inflyatsiyaning iste'mol xarajatlarga ta'siri:

Inflyatsiya- tovarlar va xizmatlar narxlari umumiy darajasining o'sish sur'ati iste'mol xarajatlarga sezilarli ta'sir ko'rsatishi. Narxlar oshishi bilan iste'molchilarning

sotib olish qobiliyati pasayadi, bu esa xarajatlar shakli va umumiy iqtisodiy xatti-harakatlarning o'zgarishiga olib keladi.

Inflyatsiyaning iste'mol xarajatlariga bevosita ta'siridan biri bu real daromadning kamayishidir. Yashash narxi oshgani sayin iste'molchilar o'zlarining daromadlari avvalgidek uzoqqa cho'zilmasligini payqashadi, bu esa ularni sarflash odatlariga tuzatishlar kiritishga majbur qiladi. Bu muhim bo'lmagan narsalarga, sarf-xarajatlarning kamayishiga va arzonroq alternativalariga talabning oshishiga olib kelishi mumkin.

Inflyatsiya, shuningdek, iste'molchilarning ishonchiga ta'sir qilishi mumkin, bu esa ixtiyoriy xarajatlarning pasayishiga olib keladi. Iste'molchilar narxlarning keyingi o'sishini kutganlarida, ular o'z xarajatlarida ehtiyotkor bo'lishlari va sarflashdan ko'ra tejashni tanlashlariga to'g'ri keladi. Bu iqtisodiy o'sishga- keskin susaytiruvchi vosita sifatida ta'sir ko'rsatishi mumkin, chunki iste'mol xarajatlari umumiy iqtisodiy faoliyatning muhim qismini tashkil qiladi.

Bundan tashqari, inflyatsiya- foiz stavkalari va qarz olish xarajatlarining o'zgarishiga olib kelishi mumkin, bunday holatda esa iste'mol xarajatlariga yanada ta'sir qilishi kuzatiladi. Yuqori inflyatsiya markaziy banklarni xarajatlarni cheklash va narxlarni barqarorlashtirish maqsadida foiz stavkalarini oshirishga undashi mumkin. Bu qarz olishni qimmatlashtirishi, uning natijasida esa uylar va mashinalar kabi katta chiptalarga iste'molchi xarajatlarini kamaytirishga turtki beradi.

Inflyatsiya- jamg'arma va investitsiyalarning xarid qobiliyatiga ham ta'sir qiladi. Narxlar oshishi bilan jamg'arma va investitsiyalarning real qiymati pasayadi, bu esa iste'molchilarni moliyaviy strategiyalarini qayta ko'rib chiqishga va bunga javoban o'z xarajatlarini kamaytirishga undaydi.

Umuman olganda, inflyatsiyaning iste'mol xarajatlariga ta'siri ko'p qirrali bo'lib, kengroq iqtisodiyot uchun sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Siyosatchilar va korxonalar ongli qarorlar qabul qilish va iqtisodiy muammolarni samarali boshqarish uchun inflyatsiya va uning iste'molchilari xatti-harakatlariga ta'sirini diqqat bilan kuzatishi kerak.